

Analiza lucrării lui Heidegger „Introducere în metafizică”

Mihai BRAGA

Technical University of Moldova

Abstract — Articolul de față este dedicat analizei lucrării lui Martin Heidegger “Introducere în metafizică”. Pentru Heidegger în majoritatea lucrărilor sale filosofice important este analiza problemei Ființei. Cât nu s-ar părea de paradoxal, cu toate că este clar pentru orișice filosof, că filosofia întotdeauna începe de la înțelegerea ființei, conținutul categoriei Ființa, după spusele lui Heidegger, rămâne incertă. Marea majoritatea a filosofilor o consideră de la sine înțeleasă. În articol se analizează aportul lui Heidegger în descrierea conținutului categoriei Ființa, de asemenea și a altor categorii care o însoțesc pe aceasta, adevărul, ființarea, origine, tehne, *physis*.

Index Terms — metafizica, origine, ființa, ființare, *physis*, natura, acțiune, gândire occidentală, persistență stabilă, tehne, einai, to on, ousia, dasein, ninicul, Parmenide, Heraclit, Heidegger.

Lucrarea “Introducere în metafizică” este fundamentală pentru înțelegerea concepției filosofice lui Martin Heidegger. Gânditorul german pe parcursul vieții sale foarte active și prodigioase a cercetat doar o singură problema, și anume problema ființei. Anume aceasta în filosofie se părea că este cea mai clară, de aceea marea majoritate a filosofilor nici nu-i atrăgeau atenție, se comportau ce ea de parcă aceasata ar fi fost demult cunoscută și rezolvată. Lucrarea pe care încercăm s-o analizăm a fost gândită în calitatea de prelegere pentru studenții universității din Freiburg în anul 1935. Filosoful va rezolva, paralel cu întrebarea despre Ființă, un set de întrebări esențiale pentru gândirea filosofică, cum ar fi întrebarea despre adevăr, întrebarea raportului dintre ființă și limbă și altele. În lucrarea de față noi vom atrage atenția primordială întrebării despre Ființă.

Vom încerca să urmărim gândirea lui Heidegger în privința întrebării despre Ființă. Ce este ceea ce în filosofie este numit ființa, adică ceea ce *este* ca atare. O problemă destul de dificilă pentru că pe parcursul dezvoltării gândirii atât filosofice, religioase, cât și a gândirii comune prin noțiunea Ființa s-au înțeles lucruri destul de diferite. Importanța gândirii lui Heidegger, din acest punct de vedere, este atât de serioasă, că îl ridică pe el la rangul unuia dintre cei mai mari gânditori ai secolului al XX-lea. El a răscolit o întrebare care se părea demult rezolvată, or, de la sine înțeleasă, că este destul de clară pentru orișicine, de fapt, era o întrebare care pur și simplu era acoperită și demult mirosea destul de rău. Meritul lui Heidegger constă în răscolirea acestei gropi plină cu gunoi, care miroase rău, dar să ne închipuim că de fapt el spune, că noi nu prea înțelegem corect ce *este* cu adevărat. A încerca *este-le* cu ceea ce de fapt *nu este*, înseamnă a lua falsul drept adevăr, căci gândirea umană este meșteră la creații de tot felul.

Punctul de la care începe gândirea lui Heidegger, este că gândirea occidentală își are izvoarele sale în gândirea grecilor vechi, și desigur în primul rând, în filosofia greacă. Anume aici, după Heidegger, găsim originea. Noțiunea de origine este foarte importantă pentru Heidegger, pentru că el spune, că începând cu Platon și Aristotel chiar și în gândirea grecilor s-au petrecut mutații destul de puternice în privința înțelegerii Ființei.

Întoarcerea la origine, adică la înțelegerea noțiunii de Ființă înainte de Platon și Aristotel, presupune analiza înțelegerii Ființei de către primii filosofi greci, Heraclit și Parmenide, iar aceasta ar face să înțelegem mutațiile care s-au petrecut în înțelegerea aceea ce putem considera Ființă. Rezolvarea problemei despre Ființă ne permite să înțelegem care este rolul filosofiei în istoria umană. Spre deosebire de celelalte științe care studiază ființarea, mai bine zis, o parte specială a ființării, filosofia studiază Ființa ființării.

Care este începutul filosofiei? Cum gândește filosofia această realitatea? În genere, filosofia gândește primele temeuri ale realității, numite primele sau ultimele cauze și principii. Acestea sunt ascunse, ele nu stau descoperite la suprafață, ca să fie observate de orișicine, dar cel ce le poate afla, descoperi, poate să analizeze, să explice ceea ce se petrece și de ce se petrece așa și nu altfel. Aceasta face posibil, ca mai târziu, (când lucrurile sunt înțelese, devin limpezi pentru marea majoritate) un popor, sau civilizația umană în general, să-și construiască istoria sa. Ca și filosofii în general, primii filosofi greci încep activitatea interogatoare a Ființei de la întrebarea: ce prezintă realitatea în general? Ei răspund că realitatea este *phizysul*, - spune Heidegger. „În epoca primei și exemplarei dezvoltări a filozofiei occidentale la greci, prin care interogarea la ființare ca atare în întregul ei și-a aflat adevăratul început, ființarea era numită *physis*”. [1] Trebuie să atragem atenția că *physis* nu este cumva vre-o ființare aparte cum ar fi o casă, un arbore, un om, or altceva de acest fel și, nici chiar o parte oarecare a realității, ci ființarea în întregul său, adică Totul. Cum spuneau grecii antici: „Unul și totul este același lucru”.

Dar, spune Heidegger, chiar inițial prin traducerea în limba latină a cuvântului grecesc *physis* prin cuvântul *natură* este distorsionat conținutul cuvântului *physis*. Cuvântul *natură* înseamnă *a se naște, naștere*. Pe când cuvântul *physis* „numește ceva care se ivește și se deschide de la sine (de pildă ivirea unui trandafir), desfășurarea de sine care deschide, apariția, menținerea de sine și rămânerea într-o atare desfășurare, pe scurt, acțiunea ce face să se ivească și să dăinuie... Strict lexical vorbind, *phyein* înseamnă „a crește”, „a face să crească”. [2] Însă *phizisul*, acțiunea prin care ceva se ivește și se deschide, nu înseamnă simplele procese care au loc în sânul naturii, cum

ar fi bătaia vântului, asfințitul soarelui, creșterea plantelor., *physis* este însăși acțiunea care face ca ceva să se ivească și să se deschidă, să se situeze în afară de sine, din sine. „*Physis* este ființa însăși, *ființa* în virtutea căreia, ființarea, acum abia, devine și rămâne observabilă”. [3]

Este important să concluzionăm acum, că pentru procesul cunoașterii, trebuie să facem deosebire între ființări (cum ar: fi soarele, pământul, limba, omul) și ființă. Ființarea este ceea ce se arată, fenomenul, pe când ființa este ascunsă, ea nu este printre ființări. De aceea procesul de descoperire a acesteia este un proces anevoios, și nu este în puterea fiecăruia. Dar aceasta nu înseamnă că noi trebuie să separăm ființarea și ființă, ele sunt împreună existente și aceasta este important pentru că metafizica a produs această separare și a transformat ființa în ceva deosebit, care locuiește într-o lume aparte. Cele mai elocvente exemple le întâlnim la Platon în teoria ideilor și la Hegel în Spiritul absolut sau Ideea Absolută.

Traducerea terminologiei filosofice grecești în limba latină cu acest neajuns, sau mai bine spus, cu o neînțelegere a esenței conținutului introdus de greci în termenii filosofici ține nu doar de termenul Ființa, ci de toată terminologia filosofică în general ceea ce a făcut ca filosofia în ipostază de gândire esențială să se îndepărteze de gândirea greacă originală și să familiarizeze cu această îndepărtare și distorsionare de la originea gândirii, gândirea occidentală, iar împreună cu ea, cultura și civilizația occidentală. „Procesul acestei traduceri a elinei în latină,- scrie Heidegger,- nu reprezintă ceva întâmplător și care poate fi trecut cu vederea, ci prima etapă a unui demers de înstrăinare și de închidere a accesului la esența originală a filosofiei grecești . Traducerea latină a devenit apoi un etalon pentru creștinism și pentru Evul Mediu creștin. Acesta s-a transpus în filosofia modernă, care se mișcă în universul de concepte al Evului Mediu, creând apoi acele reprezentări și noțiuni curente cu ajutorul cărora continuăm până și astăzi să ne facem înțeles începutul filosofiei occidentale. Acest început trece drept ceva pe care oamenii de astăzi l-au lăsat de mult în urma lor, chipurile ca pe ceva depășit”. [4]

Dacă este să începem de la origine, adică de la primii filosofi ai Greciei Antice, atunci aceștia inițiază cercetarea realității nu de la ființări pentru a înțelege ce este Ființa, ci de la Ființă pentru a înțelege ce sunt ființările. Filosofii și poeții meditănd asupra realității mai întâi au descoperit Ființa. Originea gândirii filosofice grecești este *ființarea în întregul ei*, care este numită de ei *physis*. „Începutul interogării privitoare la ființarea ca atare în întregul ei,- scrie Heidegger,- la greci prin cuvântul fundamental *physis*”. Cum să înțelegem acest *physis*? „... *originar vorbind, physis înseamnă deopotrivă cerul și pământul, piatra și planta, deopotrivă animalul și omul, apoi istoria omului ca operă a oamenilor și a zeilor, în sfârșit, și în primul rând, zeii înșiși aflători de destin.*” [5] Pe acestea le numim ființări și de fapt nu este nici o problemă până când, pentru că marea majoritate a oamenilor înțeleg prin aceasta ființări, dar ceea ce nu înțeleg marea majoritate este ceea ce urmează la Heidegger, din *physis* mai face parte și: „*Phizyis numește acțiunea prin care ceva se ivește și se deschide și dăinuirea în întregime guvernată de ea.*” [6]

Astfel, dacă vorbim despre *physis* înțeles de la originile gândirii grecești el este compus din două părți: pe

de o parte acesta este ființarea, care este dată în organele senzoriale (soarele, apa, norii, vântul), pe de altă parte, *physis* mai este și *acțiunea* prin care *se ivesc și se deschid* aceste ființări, *acțiunea care le guvernează*, le face să fie ele și nu altceva. „În această *acțiune* ce face să se se ivească și să se deschidă dăinuind sânt cuprinse atât „*devenirea*” cât și „*ființa*” în sensul restrâns de **persistență stabilă**” [7]

] Evidențiem aici apariția noțiunii de ființă, dar în sens restrâns: **ființa în sens restrâns este persistență stabilă**. Stabilim că **Ființa**, în sens restrâns, **este persistență stabilă**. Dar, reiese din cele spuse, că ar trebui să clarificăm ce este ființa și în sens larg.

Însă, sensul acesta a lui *physis*, de acțiune care face să se ivească și să se deschidă dăinuind, a fost restrâns cu timpul la semnificația de *natură*, iar mai târziu, în calitate de *physis* se postulează ceea ce intră în obiectul de studiu al fizicii, procesele dinamice ale particulelor elementare și câmpurilor, iar filosofia originală a grecilor devine filosofia naturii. Filosofia veche a grecilor a fost concepută drept filosofie primitivă, care cu timpul a fost depășită, deci sistemele și ideile filosofice de mai târziu sunt concepute în calitate de idei progresiste. Și acest proces de restrângere a sensului lui *physis* începe de acum la greci.

Restrângerea sensului lui *physis* spre fizic s-a petrecut nu așa cum credem noi astăzi. Noi opunem fizicului psihicul, adică sufletul, ceea ce este viu. La greci toate acestea făceau parte din *physis*. Opus *physisului* era considerat *tezis* (punere, statut) or *nomos* (lege, regulă), ceea ce este considerat moral. Dar nu este vorba de moral, ci mai degrabă de moravuri, natura moravurilor, ceea ce se întemeiază pe obligație care rezultă din libertate, este vorba despre formarea omului istoric de *etos*, care sub influența moralei mai târziu se transformă în etică [8]

„Sensul lui *phzys* se restrânge prin opoziție cu *tehne*, care nu înseamnă nici artă, nici tehnică, ci o cunoaștere, capacitatea de a dispune prin cunoaștere de libera planificare, de amenajare și de dominarea unor dispozitive. *Tehne* înseamnă producere, construire, în sensul de-aducere-în-afară întemeiată pe cunoaștere.” [9]

„Dar termenul opus fizicului este istoricul, un domeniu al ființării, pe care grecii îl înțeleg totuși în sensul lui *physis* conceput în chip original în sens larg. Ființarea ca atare în întregul ei este *physis* – ceea ce înseamnă că ea are drept esență și caracter acțiunea ce face să se ivească și să se deschidă dăinuind”. [10] Atragem atenția **că acțiunea ființării are esență și caracter**, deci Heidegger utilizează noțiunea de esență care descrie ființa ființării. În legătură cu conținutul noțiunii *physis* Heidegger scrie: „Odată lămurit cuvântul *physis* am văzut că el înseamnă ființa ființării” [11]

Concluzie: physis este ființa ființării.

Important pentru înțelegerea adevărului (aleteia)

„Relația cu ființa este însă lăsarea”. [12]

„Însă a ști înseamnă: a putea să te situezi ferm în adevăr. **Adevăr înseamnă stare-de-manifestare a ființării. A ști** este, așadar a putea să te situezi ferm în starea-de-manifestare a ființării, a-i face față.” [13]

Legătura dintre adevăr, cunoștințe și a ști (știință). [14]

„Putința învățării înseamnă putința interogării. Interogarea este vrerea-de-a-ști...: desprinderea din închis

în vederea unei puțințe de situare fermă în starea-de-manifestare a ființării.” [15]

Dubla semnificație a cuvântului „ființare”.

Denumire de paragraf La Heidegger.

„ Dar iată-ne vorbind dintr-o dată despre neființă și ființa ființării. **Ființarea și ființa sunt unul și același lucru?** Dar despre ce diferență să fie vorba? Care este, de pildă, în această bucată de cretă, ființarea? Deja întrebarea aceasta este ambiguă, deoarece cuvântul „ființare” poate fi înțeles în două feluri, asemenea grecescului „ to on”. Pe de o parte, are în vedere *ceea ce*, în fiecare caz în parte, este ființător, în speță această bucată de cretă, având cutare formă, fiind ușoară și friabilă. Pe de altă parte, „ființarea” are în vedere *ceea ce*, ca să spunem așa, „face” ca acest lucru să fie o ființare, și nu, mai curând, o neființare, deci acel ceva care, în cazul ființării, dacă este o ființare, îi constituie ființa. Potrivit acestei duble semnificații a cuvântului „ființare”, grecescul *to on* are în vedere mai cu seamă cea de a doua semnificație, așadar nu ființarea însăși (*das Seiende*), *ceea ce* ființează, ci „fiindul” (*das Seiend*), natura fiindului (*Seiendheit*), faptul de a fi al fiindului (*Seiendsein*), ființa (*Sein*).. Dimpotrivă, „ființarea ” în prima semnificație a cuvântului are în vedere toate lucrurile ființătoare în le însele sau pe fiecare în parte, însă pe toate cu referire la ele însele, și nu la natura ființării lor, la *ousia*. Prima semnificație a lui *to on* este *ta onta* (*entia*), a doua *to einai* (*esse*).” [16]

Din textul lui Heidegger vedem că noțiunea ființare are o dublă semnificație: prima, ființarea concretă – omul Braga, nucul din ograda noastră, strugurul de poamă pe care îl țin în coș., în germană este numit *das Seiende* în greacă *ta onta*, iar în latină *entia*; iar a doua semnificație a cuvântului ființare este ființa, care explică de ce acest ceva concret ființează și nu este mai curând neființă. În greacă el înseamnă *to einai*, în latină *esse*, în germană *Sein*, acesta este fiindul, natura fiindului, în greacă *ousia*.

Heidegger încearcă să ne spună că încă nu știm nimic despre ceea ce este ființa prin punerea următoarei întrebări: „*Despre ce este vorba în cazul ființei și a felului în care noi înțelegem ființa?*” **Și răspunde:**” ... *important este înainte de toate să nu scăpăm nici o clipă din vedere faptul că nu putem să sesizăm în chip propriu ființa ființării pe o cale nemijlocită, deci nici pornind de la ființare, nici înlăuntrul ei – nici oriunde altundeva*” [17] Adică, noi nu putem înțelege ce este ființa ființării direct, nemijlocit, cercetând ființarea: ea nu se află nici alături de ființări, de soare, de pământ, de valuri, de om, nici înlăuntrul lor. În cazul ființei unei ființări, adică a ceea ce „este” o ființare este foarte greu de determinat acest „este”. De exemplu ce este Universitatea Tehnică a Moldovei? Pentru un profesor „este” un loc de lucru, pentru un student „este” un loc unde se capătă o profesie, pentru un trecător „este” un șir de clădiri. Deci ce „este” cu adevărat Universitatea Tehnică a Moldovei? Pentru oficialități „este” o instituție de învățământ. Oare care dintre ei a determinat clar ființa Universității? Fiecare, într-o oarecare măsură și nici unul în același timp. Ființa universității parcă este surprinsă, dar, în același timp, parcă nu e surprinsă de nimeni. Astfel *ființa* care nu poate fi surprinsă mai degrabă se aseamănă cu *nimicul*. De aceea Heidegger aduce în evidențierea acestui „parcă este ființa, parcă nu este” cuvintele lui Nietzsche „... asemenea „concepte supreme”

precum ființa „ultima suviță de fum a realității care se volatilizează”. [18]

Dar aici vine întrebarea lui Heidegger, într-adevăr ființa să fie atât de vidă pentru ca să fie echivalată cu nimicul? Or, suntem noi, înseși vinovați în situația creată în privința ființei? Poate noi, pe parcursul dezvoltării gândirii europene am uitat ceea ce este ființa? Or chiar mai mult decât atâtă poate noi, europenii prin cultura și civilizația creată suntem în afara ființei? Cum spune Heidegger despre situația creată astăzi în privința ființei: „Ține oare de ființă însăși faptul că ea este atât de confuză? Așa cum ține de cuvântul „ființa” faptul că el rămâne atât de gol? Sau mai degrabă noi suntem vinovați că, manevrând și hărțuind neîncetat ființarea, am terminat prin a cădea în afara ființei? Dar poate că noi suntem vinovați, noi, oamenii de astăzi, și nici măcar predecesorii noștri mai apropiați sau mai îndepărtați. Poate că totul ține de acel ceva care din capul locului străbate istoria Occidentului, de un proces care va scăpa în veci privirii tuturor istoricilor și care se petrece deopotrivă în trecut, astăzi și în timpul care stă să vină. Poate că omul, popoarele, în agitațiile și în intrigările lor cele mai de seamă, au de a face cu ființarea și, cu toate acestea, au căzut de multă vreme, fără măcar s-o știe, în afara ființei, tocmai acesta devenind motivul cel mai intim al decăderii lor”. [19]

Heidegger spune că civilizația contemporană , de fapt a uitat ce este ființa, ea este preocupată de ființare. Și din punct de vedere tehnic ea, civilizația, a subjugat în lume tot ce este posibil: teritorii, timp, spațiu. Noi instantaneu putem afla ce se petrece în orișice colț al planetei. Pe timpul lui Heidegger, nu era internetul, telefonია mobilă, care face atâtea schimbări în mentalitatea umană, ele, de fapt, răspândesc cu o așa viteză informația, și nu numaidecât cea adevărată, că nici nu este clar ce cunoaștem cu adevărat nu numai despre ființă, ci chiar și despre ființare. Heidegger spune că a fost pierdută istoria și că trebuie de schimbat spiritul uman. Ce înseamnă această schimbare despre care vorbește Heidegger?

Ființa, spune el, este studiată de ontologie. În filosofie acest termen este utilizat din secolul al XVII-lea și el însemna o disciplină filosofică preocupată de studiul ființării. Însă ontologia trebuie transformată în disciplină filosofică pentru studiul ființei: ... „ontologie” înseamnă strădania de a aduce ființa la cuvânt, și anume trecând prin întrebarea „despre ce este vorba în cazul ființei [și nu numai al ființării ci atare]”. [20]

Odată ce interogarea care o face Heidegger este despre sensul ființei, dar nu în înțelegerea obișnuită a filosofiei moderne care atestă Ființa drept categoria cea mai generală și abstractă și, deci, lipsită de conținut, or altfel spus, identică cu Nimicul, dar ființa care arată locul personalității umane în această lume. Cum spune Heidegger: „Este vorba de cu totul altceva. Este vorba despre Dasein-ul istoric al omului, ceea ce întotdeauna înseamnă, deopotrivă, despre Dasein-ul nostru viitor cel mai autentic; este vorba ca în întregul Istoriei care ne este destinat, să rostuiem Dasein-ul, supunându-l din nou puterii ființei ce trebuie deschisă într-un mod original...” [21] Deci, întrebarea despre sensul ființei, nu este, pur și simplu, o întrebare de simplă cunoaștere adecvată a ei, ci și de schimbarea atitudinii ființei umane față de ființă. Ca acesta, adică omul, să nu se considere liber de a face ce vrea, ci să se supuipe pe sine, modul gândirii lui și felul acțiunilor sale

ființei. Însă aceasta, adică ființa trebuie descoperită într-un mod original.

Întrebarea despre ființă, spune Heidegger, de fapt este întrebarea despre destinul spiritual al Europei și al lumii.

Oare poate fi vorba în istoria noastră ca ființa umană să facă ce vrea și cum vrea, adică să reiasă din principiul *laissez - faire*? Acest *laissez-faire* sigur că este înțeles din atitudinea noastră față de ființă care este identificată cu ființările particulare de care omul s-a deprins să nu aibă nici grijă și nici responsabilitate. Ființa nici nu este cunoscută și nici nu vor oamenii s-o cunoască, pentru ei este îndestulătoare cunoașterea ființării. Ființa, care este ascunsă atât organelor senzoriale, care incită poftele, pasiunile, dar și de rațiune, care are mai mult grijele cotidiene și pe care le susține în argumentele sale, nu este ușor a fi adusă la lumină. Însă poezii, marii gânditori, muzica mereu ne înfățișază ființa. Heidegger mereu vorbește despre filosofii greci Heraclit și Parmenide care au știut să ne aducă în față ființarea în întregul ei, sau poezii Georg Tracl, Friedrich Hoderlin. Dar dacă este să vorbim despre înfățișarea ființei, scoaterea ei la iveală în muzică, cred că mai evidentă decât înfățișarea ei în *Sonata lunii* a marelui Bethoven este greu de întâlnit. În *Sonata lunii* nu se înfățișează luna pur și simplu, ci însăși Ființa în toată măreția și splendoarea ei. Problema constă în aceea: dacă și rațiunea este în stare tot asemenea de clar să înfățișeze gândirii umane ființa în puterea ei creatoare ca și marele opera de artă sau gândirea rațională este în sta doar ființările particulare să le perceapă și foloasele pe care le putem avea de la ele aici și acum. De ce un poet ca Grigore Vieru este în stare să ne destăinuie afecțiunea puternică a celui ce iubește și forța creatoare a acesteia. Iubirea este Erosul grecilor, pe care-l considerau dătător de viață, adică dătător de ființă. Erosul a fost creat de Haos pentru a organiza Cosmosul. Dacă nu este iubire, nu poate fi nimic destoinic. Puterea creatoare a iubirii, puterea de ființă a iubirii este descrisă de Vieru cu o gingășie nemaipomenită:

**“Vreau să te vad, femeie,
Sau vino să ma vezi,
Mi-e dor de iarba crudă
A ochilor tăi verzi;**

**De-a tale negre gene
Ce tremură ușor
Ca aburul de ploaie
Deasupra codrilor.
Vreau sa te vad, barbate,
Sau vino sa mă vezi,
E timpul coasei, iată,
In ochii mei cei verzi.
Cosește, hai ca iarba,
Cu roua și cu stea,
Mai deasă și mai verde
Să crească-n urma ta.”**

Aceeași forță creatoare a ființei o întâlnim descrisă în operele mai multor poeți români. Heidegger spune că ființa este acțiunea forțelor acesteia pentru ca ființarea să apară și să dăinuiască în toată puterea. De aceea nu am putea să nu vedem cum descrie acțiunea ființei, puterea ei creatoare în creațiile marelui nostru poet Mihai Eminescu. Frumoasa poezie: **Atât de fragedă...**

**Atât de fragedă, te-asameni
Cu floarea albă de cires,
Și ca un înger dintre oameni
In calea vietii mele ieși.**

**Abia atingi covorul moale,
Mătasa sună sub picior,
Și de la creștet pâna-n poale
Plutești ca visul de ușor.**

.....

Dacă nu surprindem forța de acțiune a ființei, atunci vom ceda,- susține Martin Heidegger,- ne vom coborî la ceea ce se numesc forțe dinamice ale naturii, mișcarea atomilor, electronilor, vom vorbi despre câmpuri gravitaționale, electromagnetice, găuri negre și așa mai departe, vom reveni la ceea ce se numește materialism. Heidegger este împotriva identificării Ființei cu forțele dinamice ale naturii, el critică tipul de gândire contemporan scientist și susține că această întorsătură a gândirii de la Ființă către ființări a parvenit încă în antichitate, de la Platon și Aristotel.

Bibliografie.

1. Martin Heidegger. Introducere în metafizică. Humanitas, București, 2011, p. 27
2. Ibid., p.28
3. Ibidem
4. Ibid., p. 27
5. Ibid., p. 29
6. Ibidem
7. Ibidem
8. Ibid., p. 31
9. Ibidem
10. Ibidem
11. Ibid., p. 32
12. Ibid., p. 38
13. Ibidem
14. Ibid., p. 37-38
15. Ibid., p. 38-39
16. Ibid. p. 51
17. Ibid., p. 54
18. Ibid., p. 58
19. Ibid., p. 59
20. Ibid., p. 65
21. Ibid., p. 66